

Književni opus Zvonimira Baloga

Rajčević, Lana

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:603839>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-14**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LANA RAJČEVIĆ

KNJIŽEVNI OPUS ZVONIMIRA BALOGA

Završni rad

Pula, rujna 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LANA RAJČEVIĆ

KNJIŽEVNI OPUS ZVONIMIRA BALOGA

Završni rad

JMBAG: 0066245584, izvanredni student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij predškolski odgoj

Predmet: Dječja književnost

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: izv. prof. dr. sc. Kristina Riman

Pula, rujna 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana *Lana Rajčević*, kandidatkinja za *prvostupnicu predškolskog odgoja* (bacc.praesc.educ.) ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, *Lana Rajčević* dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Književni opus Zvonimira Baloga* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. UVOD	1
2. POEZIJA I DJETINJSTVO	2
3. BIOGRAFIJA ZVONIMIRA BALOGA	5
4. ZBIRKE PJESAMA S TEMAMA I MOTIVIMA DJETINJSTVA	9
4.1. ZBIRKA PJESAMA NEVIDLJIVA IVA	9
4.2. ZBIRKA PJESAMA ZLATNA NIT	12
5. ZBIRKE PJESAMA S TEMAMA I MOTIVIMA ZANIMANJA	14
5.1. ZBIRKA PJESME SA ŠLAGOM ILI ŠUMAR IMA ŠUMU NA DLANU	15
5.2. ZBIRKA PJESAMA STO NAJZANIMANJA : ŠTO ĆU BITI KAD ODRASTEM	16
6. ZBIRKA PJESAMA S RELIGIOZNYM TEMAMA I MOTIVIMA	18
6.1. ZBIRKA PJESAMA PUSA OD KRAMPUSA	18
7. ZBIRKA PJESAMA S TEMAMA I MOTIVIMA LJUBAVI	26
7.1. ZBIRKA PJESAMA LJUBAV ZA POĀETNIKE	26
8. ZAKLJUĀAK	34
9. IZVORI I LITERATURA	36
10. LITERATURA	37
SAŹETAK	38
SUMMARY	39

1. UVOD

Književnik Zvonimir Balog zauzima značajno mjesto unutar suvremene hrvatske dječje književnosti. Spisatelj Balog bio je svestrani umjetnik, umjetnik koji se bavio raznoraznim zanimanjima i u mnogošto se razumio, čovjek koji je volio prirodu, ljubio bližnjeg i Boga u njemu, znao se uljudno ponašati i privući pozornost na sebe, približiti se čitateljima i to posebno djeci.

Cilj ovog završnog rada je obuhvatiti dio književnog stvaralaštva Zvonimira Baloga i to onaj pjesnički, namijenjen djeci, zato što je on u svojoj raznolikoj sveobuhvatnosti najprikladniji u radu s djecom predškolske i osnovnoškolske dobi. U radu je predstavljen životopis pisca Zvonimira Baloga. Izdvojene su pjesme s motivima djetinjstva (zbirke *Nevidljiva Iva*, *Zlatna nit*), zatim pjesme s motivima zanimanja (zbirke *Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu*, *Sto najzanimanja: što ću biti kad odrastem*), pjesme religiozne duhovne i blagdanske tematike (zbirka *Pusa od krampusa*) te na temu ljubavi, pjesme s motivima zaljublivanja, ali i ponašanja u tim trenucima (zbirka *Ljubav za početnike*). Pjesme iz odabranih zbirki sagledane su s obzirom na mogućnosti korištenja u aktivnostima s djecom predškolske i ranije školske dobi.

Za rad s djecom u predškolskoj i ranoj školskoj dobi preporuča se glasno čitanje isprepleteno komentarima koja potiču maštu na dodatni rad. Susret s mnoštvom imaginarnih svjetova pridonosi razvoju strpljivosti i nesebičnosti. Balog je u tome u potpunosti uspio u svom poetskom opusu namijenjenom djeci. Znajući da je dječja svakidašnjica igra i veselje, „uvukao se pod kožu“ malom čitatelju uz pomoć stilski osuvremenjene igrive i humoristične dječje poezije.

2. POEZIJA I DJETINJSTVO

Dječja poezija i dječja priča sadrže prve umjetničke tekstove namijenjene djeci. Poezija je ipak u određenoj prednosti u odnosu na priču zato što je kraća, prihvatljivija za dijete koje se s njom vrlo rano susreće i često je združena s melodijom. Dječja je poezija sve svoje bitne osobine razvila za vrijeme višestoljetnog trajanja tzv. pučke ili usmene dječje poezije što su je stvorili odrasli za djecu u izravnom i tijesnom dodiru s djecom. Te pjesme, tzv. malešnice, prate dijete od kolijevke i prvih koraka do kraja djetinjstva. One su obično kratke, vezane za svakodnevni dječji život. Na ovakvim se temeljima gradi i umjetnička dječja poezija od samog početka umjetničke dječje književnosti (Crnković-Težak, 2002).

Počeci naše hrvatske dječje umjetničke poezije bili su predstavljeni stihovanim tekstovima odgojnog karaktera. „Njegovana u školskim listovima i časopisima-stvarali su je učitelji i drugi odgojni djelatnici-nastojala je razvijati u djece poslušnost, pokornost, marljivost, patriotizam, poštovanje starijih, požrtvornost-ukratko sve one vrline koje su bile odgojni ideal i cilj građanskog društva određenog vremena“ (Balog, 1991:15). Tim pristupom pjesništvu uništavala se u velikoj mjeri kreativnost pjesničkog čina, stihovi su najčešće bili lišeni poetičnosti.

Suvremena dječja poezija oslobodila se tutorstva pedagogije. Depedagogizacija podrazumijeva novi način pisanja poezije koji treba u prvom redu djelovati na psihi dječje čitateljske publike tako da pridonosi izgradnji potpunije i ljudskije osobnosti. Suvremenost u hrvatskom dječjem pjesništvu iskazuje se u velikoj slobodi izbora tema i motiva (Zalar, 1991). „Nije tema dječje poezije dijete nego cijeli svijet i proces u kojem ga dijete prihvaća, prodire u nj, osvaja ga i usvaja“ (Crnković-Težak, 2002:20). Suvremeni pjesnici pjevaju i o prvim ljubavima, izražavanju prvih simpatija, ali i o socijalnim nepravdama, patnjama i tragedijama. Poštuju dijete, njegov doživljajni svijet i maštovitost (Zalar, 1991).

Najveće su opreke između stare i nove dječje poezije u prvom redu u formi. Starije dječje pjesništvo odlikuje se strogom pravilnošću metra i rime. Ni novija dječja poezija ne napušta rimu, no duljina stiha u većine pjesnika varira. Ritam je mnogo življi, bliži ritmu svakodnevnog govora (Zalar, 1991). Dječja poezija je u biti lirska kako to i dokazuje pučka poezija. No i u starijoj i novijoj dječjoj poeziji često se pojavljuju narativni elementi koje djeca vole (Crnković-Težak, 2002).

Početak organiziranog književnog stvaranja za djecu, pa tako i hrvatskog dječjeg pjesništva, zabilježen je u literaturi 1850. godine kada je pedagog Ivan Filipović objavio svoju knjižicu pod nazivom *Mali tobolac raznog cvjetja: za dobru i pomnjivu mladež*. Zbirka je sadržavala i niz pjesama etičko-didaktičkog karaktera namijenjenih djeci i mladeži. Ivan Filipović je svojim Tobolcem udario temelje hrvatskoj dječjoj književnosti pa cijelo razdoblje njegovog kulturno-javnog djelovanja nosi naziv Filipovićevo doba (Crnković-Težak, 2002).

Nakon Ivana Filipovića ističe se pjesnik August Harambašić koji je osim u „Smilju“ objavio i tri zbirke svojih stihova za djecu i to u Zlatnoj knjizi za djecu 1890., u Malom raju 1891. i Smilju i kovilju 1891. (Hranjec, 2006). Potom se spominju Ljudevit Varjačić, Josip Milaković i Krunoslav Kuten koji neposrednošću pjesničkog kazivanja i djeci bliskom spontanošću nadmašuje svoje suvremenike. Tu su još i Rikard Katalinić Jeretov i Bogumil Toni. U razdoblju između dva rata osvježio je međuratnu dječju liriku veliki sanjar i svestrani pjesnik Vladimir Nazor. Između stare i nove poezije nalazi se stvaralaštvo Nikole Pavića, Zlate Kolarić-Kišur, Josipa Rukavine, Ive Kozarčanina, Ivana Gorana Kovačića, Dobriše Cesarića i Dragutina Tadijanovića. Drago Ivanišević vezuje se uz pojam suvremene dječje poezije, dok pjesnik Dubravko Horvatić svojim poetskim ostvarenjima najuspješnije spaja tradiciju i suvremenost u hrvatskoj dječjoj poeziji. Profesor hrvatskog jezika i književnosti Milan Radić pjesnik je pejzaža, po ocjeni jednog recenzenta „gotovo najčistijeg u hrvatskoj dječjoj poeziji“. Značajno mjesto u modernoj dječjoj poeziji zauzimaju: Grigor Vitez, Ratko Zvrko, Vesna Parun, Zvonimir Balog, Pajo Kanižaj, Luko Paljetak i dr. (Zalar, 1991).

U literarnom odgoju najmlađih iskustvo slušanja i čitanja poezije zauzima važno mjesto. Upravo preko poezije dijete će najlakše osvijestiti pojam književnosti kao umjetnosti u kojoj se pomoću riječi „pravi“ priča ili pjesma. Pri tome dijete polazi od vlastitog iskustva igre koje će s lakoćom primijeniti na područje jezika. Izvorištem dječje književnosti postaje čitanje i slušanje poezije (Javor, 2003).

Dijete se poistovjećuje s igrom, a pjesnik kako bi se približio djetetu, uvažio obilježja djetetove osobnosti, prilagođava svoj pjesnički izraz igri, dajući mu izražajnu razigranost i to fonološku, morfonološku i sintaktičku. Vrlo često pjesma dijete privlači baš zbog pjesnikovog jezičnog žongliranja. Ono pak redovito izaziva još jedno

obilježje dječjeg stiha: vedrinu, humor. Dječji klasičan stih postaje onaj koji nasmijava. Zaključak je da dijete jest igra, ali je i smijeh (Hranjec, 2003).

Najbolje je to shvatio i predočio u svom književnom opusu Zvonimir Balog. On je 1975. godine objavio prvu i jedinu antologiju svjetske poezije za djecu pod nazivom *Zlatna knjiga svjetske poezije za djecu*. U predgovoru je ustvrdio: „...najvažnija je od svega spoznaja da postoji pjesništvo koje sama djeca priznaju svojim i za kojim posežu kao za svojom duhovnom igračkom“ (Balog, 1975:6). Balog je pri tome naglašavao da je to igračka koja djetetu neće nikada dosaditi ako zadovoljava visoke umjetničke kriterije (Javor, 2003).

3. BIOGRAFIJA ZVONIMIRA BALOGA

Književnik Zvonimir Balog rođen je 30. svibnja 1932. godine u Svetom Petru Čvrstecu nedaleko Križevaca, a preminuo u Zagrebu 2. studenoga 2014. godine. Očeva obitelj bila je podrijetlom iz Mađarske, a piščev otac imao je također umjetničkog dara. Nakon djetinjstva u rodnom gradu, gimnazije i Poljoprivrednog tehnikuma u Križevcima, u Zagrebu završava Školu primijenjenih umjetnosti i studij na Pedagoškoj akademiji. Studirao je i pedagogiju (Javor, 2007).

Balog se bavio raznoraznim zanimanjima. Bio je činovnik u Mjesnom odboru, administrator, pipničar, dekorater, soboslikar, ali prvenstveno pedagoški djelatnik, književnik i likovnjak. Radio je kao odgajatelj u križevačkom đlačkom domu, kao nastavnik, predavač na Pedagoškoj akademiji u Pakracu, urednik časopisa *Modra lasta* i *Smib* pa kao glavni urednik Programa za djecu i mladež Hrvatske radiotelevizije. Bio je pjesnik, prozaik, slikar, kipar i ilustrator. Već 1958. godine postao je članom Društva hrvatskih književnika. Napisao je brojna djela za djecu i odrasle: slikovnice, zbirke pjesama, priče, eseje, romane, aforizme, dramske tekstove i scenarije (Javor, 2007).

Knjige spisatelja Zvonimira Baloga nalaze se više od četvrt stoljeća na popisu školske lektire. Možemo ga naći u antologijama za djecu i odrasle. Mnoge njegove pjesme uglazbio je Arsen Dedić. Preveden je na 19 jezika.

Književnik Zvonimir Balog napisao je književna djela za djecu i mladež te slikovnice sljedećih naslova: *Nevidljiva Iva* (1970.), *365 braće* (1972.), *Ja magarac* (1973.), *Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu* (1975.), *Šašavi* (1975.), *Zlatna knjiga svjetske poezije za djecu* (1975.), *Male priče o velikim slovima* (1976.), *Zeleni mravi* (1977.), *Zlatna nit* (1978.), *Mačji oglas* (1980.), *Tko je čega sit* (1980.), *Životinje i njihova djeca* (1980.), *Jednodžeki Ok* (1981.), *Kako sam došao na svijet* (1981.), *Gdje spavaju životinje* (1983.), *Gdje žive životinje* (1983.), *Koga se boje životinje* (1983.), *Što jedu životinje* (1983.), *Što rade životinje* (1983.), *Veseli zemljopis* (1983.), *Pljesak travi i zvijezdama* (1984.), *Bonton: kako da ne postanem klip(ica) u sto lekcijica* (1986.), *Gljivograd* (1986.), *Konj spava u cipelama* (1986.), *Lovci tralalovci* (1986.), *Mačkonja i mišonja* (1986.), *Medo Edo* (1986.), *Putujuća ulica* (1986.), *Bosonogi general* (1988.), *Bijesne gliste* (1989.), *Ide jedna iduskara* (1989.), *Još smo maleni* (1989.), *Mijau, av, mu, kokoda* (1989.), *Zeca vole*

djeca(1989.), *Što najzanimanja: što ću biti kad odrastem* (1990.), *Ljubav za početnike* (1991.), *Male ljudetine* (1993.), *Pusa od krampusa* (1993.), *Izbor iz djela* (1996.), *Drvo hotel* (1997.), *Slone volim te* (2000.), *Zeleni smijeh* (2000.), *Zmajevi i vukodlaci* (2004.), *Golema mrvica* (2004.) (Javor, 2007).

Umjetnik Zvonimir Balog autor je i sljedećih likovnih djela: *Morski lav*, *Plavi gušter*, *Noj*, *Šumska vila*, *Triceraptos*, *Galeb*, *Lisica*, *Hidra*, *Zmaj* (skulpture); *Konj* (slika); crteži i ilustracije: *Zmijice*, *mačkobus i osmeronogi konj*, *Klekovačke vještice*, *Veseli zemljopis*, *Ja konj*, *Tko se čega boji*, *Golema mrvica* (Jurčec Kos, 2015). Kao likovni umjetnik i ilustrator sudjelovao je na četrdesetak izložbi i dvadesetak bijenala i trijenala u zemlji i inozemstvu sa svojim slikama, crtežima i skulpturama (Javor, 2007).

Zvonimir Balog je naš najnagrađivaniji hrvatski dječji pisac. Ranka Javor (2007: 31-32) nabrojala je nagrade i priznanja koje je za svoj rad primio Zvonimir Balog:

1958. Nagrada na Jugoslavenskom natječaju za humor u Piranu;

1966. Nagrada „Moša Pijade“ za likovno-pedagoški rad;

1967. Zvonimir Balog proglašen istaknutim likovnim pedagogom Hrvatske;

1970. Nagrada „Grigor Vitez“ i nagrada „Mlado pokolenje“ (Beograd) za knjigu *Nevidljiva Iva*;

1971. Srebrno pero „Kerempuha“-Zagreb;

1973. Nagrada „Grigor Vitez“ za knjigu *Ja magarac*;

1975. Nagrada „Ivana Brlić-Mažuranić“, priznanje na međunarodnom sajmu knjiga u Moskvi za knjigu *Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu*;

1976. Nagrada „Zmajeve dečje igre“ (Novi Sad) za stvaralački doprinos suvremenom izrazu u književnosti za djecu na tlu Jugoslavije;

1978. Goranova plaketa-Zagreb;

1983. Nagrada „Ivana Brlić-Mažuranić“ i nagrada „Grigor Vitez“(za ilustracije) za knjigu *Veseli zemljopis*;

1987. Nagrada „Ivana Brlić-Mažuranić“ za knjigu *Bonton ili kako da ne postanem klipan(ica) u sto lekcijica*;

1989. Nagrada „Ivana Brlić-Mažuranić“ za knjigu *Bosonogi general*;

1991. Nagrada „Grigor Vitez“ za knjige *Sto najzanimanja* i *Ljubav za početnike*;

1996. Diploma časne liste IBBY (IBBY HONOUR LIST- Basel) za knjigu *Pusa od krampusa* odlukom predsjednika Republike Hrvatske Zvonimir Balog odlikovan je REDOM DANICE HRVATSKE S LIKOM MARKA MARULIĆA;

2002. Nominacija za nagradu „Hans Christian Andersen“ za književnost (IBBY-Basel), Mihail Marinović iz Pariza dodijelio je Zvonimiru Balogu novčanu nagradu za pjesmu Konobar iz zbirke *Sto najzanimanja*;

2003. Povelja „Visoka žuta žita“ za trajni doprinos hrvatskoj književnosti;

2004. Nagrada „Mali princ“ (Tuzla) za knjigu *Zmajevi i vukodlaci* koja je proglašena najboljim ostvarenjem za djecu u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Srbiji, Nagrada „Kiklop“-Sa(n)jam knjige u Istri zbirki *Zmajevi i vukodlaci* za dječju knjigu godine;

2004. „Zlatna puntina“ za najbolju knjigu aforizama u Blatu na otoku Korčuli za knjigu *100% ćemo biti tropa kad nas pod svoje uzme Europa*;

2005. posebno priznanje nagrade „Grigor Vitez“ za vrhunsko stvaralačko dostignuće u autorskoj knjizi-slikovnici *Golema mrvica*;

2006. posebno priznanje „Prvog hrvatskog biennala ilustracija“ za inovativne ilustracije u autorskoj slikovnici *Golema mrvica*;

2010. Druga nagrada na Trećem hrvatskom biennalu ilustracije;

2011. Zlatna ptica Nagrade „Grigor Vitez“ za vrhunska stvaralačka dostignuća i ugrađivanje najviših likovnih i književnih vrijednosti u slikovnice i knjige za djecu;

2013. Posebno priznanje Nagrade „Grigor Vitez“ za ilustriranu knjigu *Ja konj*;

2014. Velika nagrada-Grand Prix na Petom hrvatskom biennalu ilustracije“ (Javor, 2015).

Djelo Zvonimira Baloga promiče književne i ljudske vrijednosti. Ono je odraz velike Balogove ljubavi prema djeci, njegove želje da sva djeca ostvare pravo na igru i sretno djetinjstvo (Javor, 2007). Zvonimira Baloga više nema, ali o njemu govore njegova djela.

4. ZBIRKE PJESAMA S TEMAMA I MOTIVIMA DJETINJSTVA

Teme i motivi djetinjstva javljaju se u našoj hrvatskoj dječjoj književnosti u 19. st. u časopisima „Bosiljak“, „Smilje“ i „Bršljan“. Ti motivi vuku korijene iz usmene književnosti. I priče i pjesme prenosile su se usmenim putem, s koljena na koljeno (Crnković-Težak, 2002). Mnogi naši pjesnici rado su se vraćali djetinjstvu. U hrvatskoj se dječjoj poeziji javljaju kod utemeljitelja hrvatske dječje poezije Ivana Filipovića, kao i kod Ljudevita Varjačića, Josipa Milakovića, Krunoslava Kutena i drugih (Zalar, 1991). Neponovljive je trenutke djetinjstva evocirao pjesnik Dragutin Tadijanović u jednom od najneposrednijih svojih pjesničkih ciklusa „Dani djetinjstva“. To potvrđuju i antologijske stranice hrvatskog pjesništva u kojima je djetinjstvo doživljeno i izraženo kao iskonski zov života i prirode (Silvije Strahimir Kranjčević), dalekih krajeva (Zvonko Milković), nevinost srca i duše (Antun Gustav Matoš), svijetla etička dijagonala (Vladimir Nazor), čežnja za povratkom u izvornu bjelinu (Tin Ujević), manifestacija igre (Miroslav Krleža), nemir tijela (Antun Branko Šimić), svečanost šetnje i nježan zvuk flaute (Vjekoslav Majer), pritajena erotska žudnja i želja za nemogućim (Dragutin Tadijanović), plavi san i zaleđena rijeka (Dobriša Cesarić), ljepota zavičajnog vidokruga (Jure Kaštelan), dubina krvne povezanosti (Josip Pupačić)... Možemo zaključiti da se u hrvatskom pjesništvu djetinjstvo zrcali poput najbistrije vode i šumi zamamnim zvucima najšumnije školjke (Skok, 2007).

4.1. ZBIRKA PJESAMA NEVIDLJIVA IVA

Zbirka pjesama *Nevidljiva Iva* je prva Balogova zbirka pjesama. Prvo izdanje zbirke izašlo je 1970. godine. Do sada je objavljeno 21 izdanje.

Zbirka ima 10 poglavlja s ukupno stotinjak pjesama. Poglavlja su sljedećih naslova: „Pjesme o vodi“, „Jedna pjesma o vinu“, „Igre“, „Pjesme za razmišljanje“, „Zvezdane pjesme“, „Pjesme sa blagim dodatkom vode“, „Glavate pjesme ili pjesme o glavama“, „Pjesme s okusom mraka“, „Ovu pregršt nazovite kako hoćete“, „Posljednja pjesma“.

Iz poglavlja „Igre“ izdvojene su pjesme s motivima djetinjstva. Pristup motivima Balogovih pjesama je slobodan, nonšalantan, vedar, šaljiv bez obveznih upozorenja

što dijete „treba ili mora“. Zbirka je pisana u vedroj i šaljivoj intonaciji, u stalno prisutnoj nepredvidivosti, prepuna je iskričavih dosjetaka (Zalar, 1991).

U pjesmi „Igra cvijeta“ prikazana je dječja igra u kojoj je jedan dječak tučak, a ostali dječaci i djevojčice latice koje su polijegale u travu oko tučka. „Cvijet“ čeka, odnosno dječaci i djevojčice čekaju da na njihovo lice sleti leptir ili ptica. U pjesmi „Igra cvijeta“ prisutni su motivi djetinjstva i pored njih motivi prirode što je vidljivo već iz samog naslova pjesme „Igra cvijeta“. Pjesma je nježna, slikovita, metaforična: „jedan dječak / se javi za tučak / i stoji / dok ne prestoni / doručak i ručak. / Ostali dječaci i djevojčice / su latice. / Najbolje je da oko tučka / poliježu u travu: / noge uz noge / glava uz glavu...“ (Balog, 1978:27).

I na kraju pjesme ponovo su sjedinjeni motivi igre, djetinjstva i prirode: „Tako se pritaje i čekaju / da leptiri ili ptice / sjednu nekome / -na lice“ (Balog, 1978:27). Pjesma je neobično privlačna zbog svoje djetinje zaokupljenosti svijetom prirode. U njoj je prisutna i rima što joj daje lepršavost (travu-glavu, ptice-lice).

Na nju se nadovezuje pjesma „Ljuljačka na orahu“. U njoj su također prisutni motivi djetinjstva i prirode. Sam početak pjesme krasi lijepa pjesnička slika: „Zemlja skakuće ispod tebe- / igra se i ona“ (Balog, 1978:30). Zemlja je personificirana (zemlja skakuće, igra se). Tema pjesme je vidljiva već iz samog naslova pjesme: ljuljanje djevojčice na ljuljački na orahu. Motivi prirode su: cvijet u travi, na nebu zvijezda, ptice kruže oko oraha, ulaze u gnijezda, orahovo granje. U pjesmi su prisutne i pjesničke figure: poredba poput zlatnog zvona; metafore „sada si cvijet u travi / sada na nebu zvijezda“ (Balog, 1978:30). I na kraju pjesme iznosi se zaključak da djevojčica ljuljajući se sanjari: „kad s ljuljačkom obilazi zemlje sanja- / ne maknuvši se od orahova granja“ (Balog, 1978:30). U pjesmi je prisutna autobiografska nota neposrednosti, obraćanje pjesnika na samom početku pjesme djevojčici u drugom licu što ne iznenađuje budući da ju je posvetio kćeri Kseniji.

U pjesmi „Pravi tata“ dolaze do izražaja osobine koje rese lik uzornog oca. To je pjesma s temom djetinjstva, obiteljska pjesma u kojoj je glavni lik tata koji je i po pjesniku „kralj svih kraljeva“, ključna osoba djetetova djetinjstva, kralj djetinjstva. Pjesmom dominira slikovitost, metaforičnost vezana uz očev lik npr.: „Pravi tata je / knjiga najljepših priča puna...“(Balog, 1978:37). Potom slijedi metafora: „kralj svih kraljeva“ na koju se nadovezuje duhovita poredba kojemu lavor služi kao kruna. Pravi

tata razumije djecu, strpljiv je: „Pravi tata je konj (metafora) / na kojemu jašu svi klinci iz ulice“ (Balog, 1978: 37). On, tata, puno toga zna kao što je vidljivo iz pjesme: „On zna od bazge praviti topove / a od kestena lulice./ Pravi tata se zna igrati krave / sunca, mora i trave“ (Balog, 1978: 37). I na samom završetku pjesme dolazi do njezinog vrhunca, poante koja metaforično govori o veličini očeve ljubavi: „Po potrebi on je stablo / po kojemu se klinci veru / i u čijoj krošnji zrele / poljupce beru“ (Balog, 1978:37). Završna pjesnička slika je o toplini očeva srca. Otac je taj koji je pun ljubavi, razumijevanja i strpljivosti za svoju djecu ili bi bar takav trebao biti. Osim toga, on je taj koji puno toga zna, veličina, znalac. Ovo je pjesma djetinjstva, ljubavi, očeve brižnosti, svestranosti i topline. U pjesmi je prisutna i rima (ulice-lulice, veru-beru).

Pjesma „Zašto“ govori o stalnoj uprljanosti hlača malog đaka susjeda Zvonka. To je jedna kratka, vesela, šaljiva pjesma s temom i motivima djetinjstva. Pjesnik se pita: „Zašto tako prlja hlače / moj susjed Zvonko, / malo đaće?“ (Balog, 1978:44). Tema je vezana uz čestu uprljanost djece, dječaka. Na kraju pjesme je duhoviti zaključak: „Ta blatom trči svakog dana / bez ijednog blatobrana“ (Balog, 1978:44).

U odabranim pjesmama prevladavaju motivi djetinjstva. „Pjesnici su oduvijek rado hodočastili djetinjstvu... Djetinjstvo kao tema značilo je dodir s najintimnijim i najprisnijim odnosom prema životu jer je u svojoj suštini to razdoblje prava inkarnacija najiskrenijeg pogleda na svijet, i to pogleda koji je, bez obzira na sve moguće boje, čist, nepatvoren i neiskvaren kakvo je i djetinje srce“ (Skok, 2007:110). I baš takvo je i djetinjstvo u obrađenim Balogovim pjesmama: čisto, neiskvareno, u prirodi, igri, s ocem koji razumije, shvaća i prihvaća.

Pored motiva djetinjstva i prirode u pjesmama su ujedno prisutni i autobiografski elementi pisca Zvonimira Baloga. Iz njih progovara djetinjstvo u manjem mjestu Čvrstecu i Žabnom gdje je autor odrastao, a kasnije je tu živjela i njegova obitelj, djeca prije dolaska u Zagreb (Javor, 2007). Motivi djetinjstva u prirodi najviše dolaze do izražaja u pjesmama „Igra cvijeta“ i „Ljuljačka na orahu“. U pjesmi „Zašto“ je duhovit završetak pjesme zaigranog djetinjstva. Dječak uživa igrajući se u blatu, nije mu potreban niti blatobran. To su razigrani motivi djetinjstva u manjem mjestu.

Obiteljski motiv djetinjstva, divljenja očevom značaju prisutan je u pjesmi „Pravi tata“. To je lik oca, prijatelja, punog razumijevanja i tolerancije dok je u njegovih

prethodnika bio dominantan autoritativni otac koji je od svoje djece očekivao poslušnost i pokornost (Zalar, 1991).

4.2. ZBIRKA PJESAMA ZLATNA NIT

Zbirka pjesama *Zlatna nit* objavljena je osam godina poslije zbirke *Nevidljiva Iva*. Prvo izdanje zbirke izašlo je 1978. godine. Zbirka ima dva izdanja. U zbirci ima sedam poglavlja: „Urlatorij“, „Pjesma olovku jede ili šiljila i tupila“, „Zuzgetalice i njima sličnjetalice“, „Ostali i kokot“, „Pjesme koje prokišnjavaju“, „U zemlji Tikiriki“, „Rašeširene pjesme“. Ukupno sadrži stotinjak pjesama (Balog, 1980).

Iz ove zbirke iz poglavlja „Urlatorij“ izdvojena je pjesma „Tko može postati tata“. „Da bi netko postao tata, / mora znati nekoliko zanata. / Kao što je stavljanje ruku oko vrata, / kao što je izbjegavanje rata. / Da bi netko postao tata / mora mu dječji vrisak i skakanje po sobi / postati radost, biti hobi...mora se zainatiti / da će se zatatiti“ (Balog, 1980:8). Tema pjesme je životna uloga pravog tate.

Tata mora biti pun ljubavi i razumijevanja za svoje potomke. Mora znati praštati greške. Riječi pjesme puno toga korisnoga poručuju sadašnjim i budućim očevima. Motivi radosti djetinjstva (npr. dječji vrisak i skakanje po sobi) daju cijeloj pjesmi vedru dinamičnu notu. Pjesma je ritmična, parne rime (tata-zanata; vrata-rata). U pjesmi je prisutna i neizostavna balogovska novotvorbenost. U ovom slučaju to je riječ „zatatiti se“ na samom kraju pjesme koja tvori i samu poantu pjesme: tata mora biti u potpunosti predan ulozi oca. Pjesma je duhovita i razigrana.

U uvodnom dijelu pjesme „Tko može biti baka“ pjesnik navodi tko to može biti, kakva je to osoba predodređena za baku sljedećim riječima: „Svaka djevojčica koja ima unuku, / blagi pogled i nježnu ruku...“ (Balog, 1980:9). Tema pjesme je životna uloga bake. Iz pjesme se saznaje koje osobine rese pravu baku, a to su: blagost, nježnost, ljubav. Pjesmom dominira ljubav i to obostrana: bake prema djedu i djeda prema baki. To je obiteljska pjesma koja čitatelje vraća u dane djetinjstva. „...i kojoj srce od nekoga davnog vjetra / još drhti kao list na topoli / ispod koje joj je djed / u kratkim hlačama / rekao da je jače od sunca voli“ (Balog, 1980:9). U ovim stihovima prisutna je lijepa pjesnička slika kao i poredba (drhti kao list).

U pjesmi „Kad sam pao“ pjesnik govori o svom rođenju i o plačljivosti. To je prava pjesma s motivima djetinjstva. „Na svijet ovaj kad sam pao, / jedino sam plakat znao. / Plač mi bio prvo znanje, / zanimanje noćno, danje“ (Balog, 1980:11). Kao što je vidljivo, pjesma je pisana u prvom licu kako bi bila što neposrednija, što bliža čitateljima. Duhovita je, a njena humorističnost kulminira u završnim stihovima pjesme: „...Uz to pravih i mokranac / kolijevka mi bila čamac“ (Balog, 1980:11). U njima je prisutna i novotvorenica mokranac kao i duhovita metafora u završnom stihu. Nije izostala ni parna rima: pao-znao, znanje-danje, zjene-smjene, mokranac-čamac.

Slijedi pjesma „Kad sam bio mali“, također s motivima djetinjstva, pisana u prvom licu koja govori o vragolastom živahnom dječaku s kojim je jedva na kraj uspijevaao doći njegov vlastiti otac: „Kad sam bio mali / svirao sam na kantama kantate / na zvečkama zvečkate / na vratima vratate / po podu podate /...sve dok otac ne bi izgubio živcate / uzeo batinate / skinuo mi hlačate i gaćate...“ (Balog, 1980:15).

Humorističnost i igrivost pjesme kulminira u završnim stihovima: „...Pa bih ja sa kantata, / preludija (prešašavija i preblesavija) / prešao na urlatorij“ (Balog, 1980:15). Parne je rime (kantate-zvečkate, vratate-podate) šaljiva, dinamična. Prepuna je novotvorenica (tanjurao-tanjurate, ormarao-ormarate, cipelao-cipelate).

Odabrane pjesme su pjesme s temama djetinjstva iz poglavlja „Urlatorij“ zbog svog umjetničkog dojma. Prve dvije pjesme „Tko može postati tata“ i „Tko može biti baka“ ujedno su i obiteljske, govore o očevim i bakinim osobinama. Pisane su s puno ljubavi i nježnosti, vedro, neposredno i slikovito. U prvoj pjesmi dolazi do izražaja i igra riječi „zatatiti“.

Druge dvije pjesme s temama djetinjstva odlikuju se neposrednošću, pisane su u prvom licu šaljivo, razigrano, slikovito, s novotvorenicama posebno u drugoj pjesmi. Sve te neposrednosti, igrivosti, spontanosti, duhovitosti u Balogovih prethodnika nema (Zalar, 1991).

5. ZBIRKE PJESAMA S TEMAMA I MOTIVIMA ZANIMANJA

Teme i motivi zanimanja pojavili su se u hrvatskoj dječjoj poeziji još u 19. st. u tadašnjim časopisima, npr. u „Smilju“ - Mali ratar Krunoslava Kutena (Zalar, 1991). Motivi zanimanja ulaze u hrvatsku dječju književnost iz usmene književnosti (Crnković-Težak, 2002). Oni se javljaju u djelima naših hrvatskih dječjih pisaca, i to Ivane Brlić-Mažuranić koja je u „Čudnovatim zgodama šegrtu Hlapića“ predstavila zanimanja postolara i akrobatkinje. Mato Lovrak u svom djelu „Družba Pere Kvržice“ upoznao nas je sa zanimanjem učitelja, a u djelu „Vlak u snijegu“ dao je prikaz učitelja i konduktera.

U modernoj dječjoj poeziji motivi zanimanja prisutni su kod Grigora Viteza u rimovanim jednostavnim pjesmama „Dimnjačar“, „Švelja“; Anta Gardaša „Kestenjar“; Luke Paljetka u pjesmama u kojima su animalistički motivi povezani s motivima zanimanja, kao na primjer, u pjesmama „Patak poštar“ i „Mačka pjesnikinja“. U suvremenoj dječjoj knjizi Petrane Sabolek „Čovjek s tristo zvanja“ motivi zanimanja, njih pedesetak, predstavljeni su u muškom rodu vedrim rimovanim stihovima. U odabiru zanimanja prevladavaju ona za koja nije potrebna visoka stručna sprema (Sabolek, 1994). Vesele pjesmice o budućim zanimanjima Borisa Nazanskog, a ilustratorice Željke Mezić nalaze se u slikovnici „Što ću biti kad odrastem“. U njoj su zastupljena i ona starija i ona suvremenija podjednako i to za oba spola (Nazansky, 2016). Od 19. st. pa do naših dana smjenjuju se teme i motivi zanimanja u dječjim časopisima, slikovnicama, dječjem pjesništvu i prozi.

5.1. ZBIRKA PJESME SA ŠLAGOM ILI ŠUMAR IMA ŠUMU NA DLANU

Prvo izdanje zbirke objavljeno je 1980. godine. Do sada je objavljeno šest izdanja. Zbirka se sastoji od 22 pjesme. U zbirci su prisutni teme i motivi zanimanja. Te teme i motivi autobiografskog su karaktera, budući da je i sam Balog tijekom svog životnog vijeka promijenio brojna zanimanja. U hrvatskoj dječjoj poeziji teme i motivi zanimanja javljaju se u 19. st. (Zalar, 1991).

Književnik Zvonimir Balog koristi se igrom riječi i u zbirci *Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu*. Poigrava se i šali različitim odrednicama, smislom, značajkama i slikama (Zalar, 1991). Iz navedene zbirke pjesama odabrane su pjesme zanimanja Ribar, Električar, Dimnjačar zbog svog umjetničkog dojma.

Balogova vedra igra prisutna je i u pjesmi „Ribar“ npr.: „Čamcem na kriške / ribar more reže,...“ (Balog, 1986:11). Slikovit je, metaforičan i duhovit. Nadalje slijedi personifikacija mora: „...Disanjem ga škaklja,...“ (Balog, 1986:11), a potom dojmlija pjesnička slika: „...Kući ribar more nosi / u kosi...“ (Balog, 1986:11). Pjesmu Balog završava u vedrom tonu: „...djecu s praga / imenima zove, / pa kroz / nasmijano / more / prstima plove“ (Balog, 1986:11). Zaključak pjesme je da je lijepo ribariti u nasmijanom moru. Cijela ova pjesma je zapravo ribarova igra s morem, poetska slika čovjeka, zaljubljenika u more i morski beskraj.

Kao o ribaru, pjesnik na sličan način govori o električaru, dimnjačaru ili bilo kojem drugom zanimanju. Balog je razigran i veseo, zamišlja električara kako: „...stupom puzi / kao pauk (poredba) / i sa pticama / živi na / žicama...“ (Balog, 1986:15). Pjesma „Električar“ je dinamična, duhovita, u njoj je prisutna poredba i metaforična pjesnička slika: „...I kad ljetni dani / peku, / električar u žarulju / muze rijeku“ (Balog, 1986:15).

U pjesmi „Dimnjačar“ dominantan je kontrast: „Dimnjačar je crn / sa svih strana, / on je noć / usred dana. / Samo mu se zubi / bijele / i svijetle su mu / želje...“ (Balog, 1986:8). Iz pjesme progovara i pučka praznovjernost: „...Kad ga vide / neke tete, / cijeli dan su / sretni“ (Balog, 1986:8). Ovi stihovi odnose se na narodno vjerovanje da dimnjačar donosi sreću.

Spisatelja Zvonimira Baloga u prvom redu okupira riječ, zvuk, slika, šala, a prisutna je težnja da nasmije i zabavi malog čitatelja. Nema tu odgojno obrazovnih

tendencija. Njegova poezija razigrava maštu, uživa se u plesu riječi, rima i sukobljavanju pojmova (Zalar, 1991). Zvonimir Balog je od običnih banalnih zanimanja analiziranih u odabranim pjesmama zahvaljujući svom talentu i ljepoti svojih pjesničkih slika stvorio neobično lijepe, zabavne i duhovite umjetnine. Uzdigao je ta svakodnevna zanimanja iznad razine običnosti. Balogovi prethodnici nisu prevladali običnost u prikazu sličnog.

5.2. ZBIRKA PJESAMA STO NAJZANIMANJA: ŠTO ĆU BITI KAD ODRASTEM

Prvo izdanje zbirke izašlo je 1990. godine. Do sada su objavljena dva izdanja. Ova zbirka pjesama ima dvanaest poglavlja i u njima stotinjak pjesama. Poglavlja su: „Od temelja do krova“, „U slast“, „Sanje zvane putovanje“, „Medicinska sestrična i zvanja slična“, „Od glave do pete“, „Vjetar igre“, „Između vode i vatre, mirisa i dima“, „Moj djed je bio kovač“, „Kako sebe uloviti kako se preskočiti“, „Cirkus oko nas“, „Najljepše zanimanje“ i „Zanimanja budućnosti“.

U ovoj zbirci prevladavaju teme i motivi zanimanja. Ona je sveobuhvatnija i opsežnija od zbirke *Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu*. Pjesnikova namjera je bila podsjetiti čitatelje na neka zanimanja i to ona svakodnevna, kao i ona koja pomalo iščezavaju, ali i ona koja tek dolaze. Balog nam je ukazao da je rad zapravo dar za onog koji voli raditi. Svaki rad, radi li se savjesno, vrijedan je i potreban i kao takav bit će uzvraćen nekim darom (npr. pjesnik dobiva pjesmu, čistač ulice čisti okoliš) (Balog, 1990). „Kada se već zanimanje u životu ne može zaobići, tada je najbolje odabrati ono koje ćeš moći najviše voljeti. Odabereš li takovo zanimanje-tvoj rad postat će igra. A igra, zar ne, ne može nikad zamoriti. To može samo rad koji se ne voli, koji se mora i koji je bez smisla“ (Balog, 1990:123).

Za ovu analizu odabrana su različita, a ne srodna zanimanja kako bi prikaz bio što raznolikiji i to „Čistač ulica“ iz poglavlja „Između vode i vatre, mirisa i dima“ te „Pjesnik“ iz poglavlja „Vjetar igre“. Treće odabrano zanimanje je zanimanje u prenesenom značenju „Dijete“ iz poglavlja „Najljepše zanimanje.“

„Čistač ulica“ je jednostavna pjesma na temu zanimanja. Čistač ulica brine da iza prolaznika ostane sve čisto. Otklanja prljave tragove smeća i uživa u svom poslu. Balog je već u prvoj strofi upotrijebio za čistača talijanizam škovacin koji se koristi u

Dalmaciji i pohvalio njegovu funkciju. U pjesmi su prisutni motivi čišćenja: motivi metenja opušaka, tramvajskih karata i druge pojedinosti. Posebno se ističe slikovitost pjesme poredbom u sljedećim stihovima koji se odnose na čistača ulica: „...Nalik na kanarinca / sav je u žutom...“ (Balog, 1990:87). I na koncu pjesma završava u duhovitom tonu: „...Čistači kao i policajci često su po dvojica, /...Nema li na vidiku smeća, / jedan drugog u kolicima voze“ (Balog, 1990:87). Može se zaključiti da je to važno zanimanje i da čistač ulica može biti korisniji od generala, važniji od inženjera i doktora.

Pjesma „Pjesnik“ autobiografske je tematike. Govori o pjesniku koji hoda široko otvorenih očiju i sve upija za trenutak inspiracije. Tu dolazi do izražaja duhovitost i dinamičnost pjesme. Pjesnik zna biti uznemiren, a i nježan, osjetljiv, jedinstven poput planinskog cvijeta. Pjesmu obogaćuju pjesničke figure poredbe (baca kao udicu, sličan je planinskom cvijetu), personifikacija (misao mu se znoji). Poanta pjesme je izražena na kraju: „...Pjesnik ima / najveće srce / na svijetu“ (Balog, 1990:78). Vjerodostojni zaključak budući da je glavno Balogovo zanimanje pjesnik. Završetak koji naglašava osjećajnost, veliku ljubav, plemenitost pjesnika prema čitateljima, prema čovjeku općenito.

Za kraj valja izdvojiti pjesmu „Dijete“. Pjesma „Dijete“ napisana je u prenesenom značenju (dijete kao zanimanje). Najljepše je biti dijete: bezbrižno, nesputano, bez normi odraslih i ograničenja. Uživati u slobodi, igri, smijehu... U pjesmi pjesnik kaže: „Najljepše je od svih zanimanja / kad je čovjek dijete...i da se budan nešto / veliko sanja...“ (Balog, 1990:116). Djeca su temelj ljudskog roda, čovječanstva, ljubav ovoga svijeta, prirodna su, neiskvarena, vedra i razigrana kao što pjesnik i navodi u svojoj pjesmi. U pjesmi je prisutna i rima (sat-vrat, zanimanje-primanje) što pridonosi ritmičnosti pjesme.

Te teme i motivi zanimanja kod Zvonimira Baloga dani su na humorističan, spontan i razigran način dok su njegovi prethodnici prvenstveno nastojali djecu poučavati. Jedino je pjesnik Krunoslav Kuten nadmašio svoje suvremenike npr. pjesmom „Mali ratar“ (1881. godine) u kojoj otvara vrata igri, no i u njoj u početnim i završnim stihovima ima namještene veselosti i patetičnosti (Zalar, 1991).

6. ZBIRKA PJESAMA S RELIGIOZNYM TEMAMA I MOTIVIMA

U hrvatskoj dječjoj književnosti religiozne motive možemo tražiti u usmenoj književnosti, dakle prije formalnog početka organiziranog stvaranja dječje književnosti. Pjesnici 19. st. u svojim pjesmama uglavnom prigodničarski obrađuju religiozne motive vezane uz blagdane (Hranjec, 2003). U 20. i 21. st. dojmljivi duhovni motivi prisutni su u djelima Jagode Truhelke, Side Košutić, Ivana Ićana Ramljaka, Sonje Tomić, Božidara Prosenjaka, Stjepana Licea... (Hranjec, 2003). Motivi Božje nazočnosti vidljivi su i u dječjim djelima o Domovinskom ratu i to u knjizi *Ubili su mi kuću* Mladena Kušeca te u *Malom ratnom dnevniku* Stjepana Tomaša (Hranjec, 2003). I pjesnika Zvonimira Baloga nadahnuli su motivi Božje sveprisutnosti u stvaranju njegovog pjesničkog katekizma, zbirke pjesama *Pusa od krampusa*.

6.1. ZBIRKA PJESAMA PUSA OD KRAMPUSA

Prvo izdanje zbirke izašlo je 1993. godine. Zbirka *Pusa od krampusa* do sada je imala tri izdanja. Knjiga ima pet poglavlja u kojima je ukupno 66 pjesama. Nazivi poglavlja su: „Pusa od krampusa“, „Rođendan sunca“, „Anđeli gledaju crtiće“, „Bog je u svemu“ i „Rukovanje s Tvorcem“. Pusa od krampusa pruža znatno više od pomalo djetinjastog naslova dajući bogat i raznolik sadržaj. Balog je sam ilustrirao i opremio svoju knjigu. U središtu zbirke jest Tvorac svijeta, Tvorac stvari, Isus, Bog. Sam naslov zbirke nastao je kao u *Nevidljive Ive* dio jedne riječi osamostaljuje i postaje nova riječ i zato „pusa“ i zato „krampusa“ jedna riječ uvjetuje drugu (Hranjec, 2003).

Zbirka ima pučki predložak: „Balog ostihovljuje neke pučke običaje te kršćanske svece i mučenike, oslanjajući se na pučke, usmene predaje o njima“ (Hranjec, 2003:113). Ova zbirka pjesama odabrana je jer vuče korijene iz naše kršćanske pučke tradicije, a ima i biblijski, evanđeoski predložak. U pojedinim pjesmama dolazi do izražaja desakralizacija.

Pjesnik Zvonimir Balog ostihovljuje neke pučke običaje kao npr. u pjesmi „Smrt Fašnika“: „Fašnika nakon što su ulicama vukli, / na glavni trg su doveli / i tukli...“ (Balog 2007:19) Tako u spomenutoj pjesmi prepoznajemo narodni običaj „suđenja i kažnjavanja“ fašnika. To je običaj rasprostranjen u čitavoj Hrvatskoj i to u prvom redu u primorskim krajevima. Danas se prvenstveno koristi u turističke svrhe (Hranjec, 2003). Pjesma je dinamična, životna s porukom o fašniku na kraju: „Bio je kriv što bezakonje svijetom vlada, / što vodostaj raste i noć što pada“ (Balog, 2007:19). Drugim riječima, fašnik je bio kriv za sve. Rima doprinosi živahnosti pjesme (vukli-tukli, galamu-slamu, zalili-zapalili...). Književnik Balog ovom je pjesmom „vratio“ čitatelje u fašničko doba godine i njegove zakonitosti.

Pjesma „Sveti Martin“ u svom uvodnom dijelu asocira ugođaj Martinja. „Sveti Martin takav je svetac / da se onome tko ga previše slavi, / kao u stroju za rublje, / vrti u glavi...“ (Balog, 2007:21). U pjesmi se ističu duhovitost i vedrina. Balog koristi uobičajenu legendu o sv. Martinu. Sveti Martin je bio vojnik pa biskup, a nigdje se u zapisima ne spominje uz vino. Najvjerojatnije je Martinje odabrano kao blagdan stoga što se dan sv. Martina podudara s onim razdobljem u godini kad se u gospodarstvu uz mlado vino obilježavao završetak svih poslova oko kuće (Hranjec, 2003). Ovom svojom pjesmom o sv. Martinu Balog u prvom redu želi ismijati ljubitelje dobre kapljice u ime sv. Martina npr.: „...Zbog odanosti toj liturgiji / četvrt svijeta završi na kirurgiji...“ (Balog, 2007:26). „Grozdana juha“, metafora je za vino u ovoj Balogovoj pjesmi. Nadalje slijede stihovi: „Da nije bilo vina, / manje bi se čulo za Hrvatsku, / nestala bi domovina./ Ovako ne samo da nije iščezla, / već dvostruko većom izgleda / kad se martinjskim očima / iz klijeti gleda“ (Balog, 2007:26). Razigrana pjesma, šaljiva, vedra, slikovita zahvaljujući svojim poredbama (k'o paprika crvene im se gupci, nos se rumeni poput mrkve itd.), atributima (kiseli otrov, vinske pobožnosti, prazan pehar itd.). Na taj način je pjesnik Zvonimir Balog uvijekovječio pučkog sveca Martina prisutnog u životnoj svakodnevnici našeg naroda.

Pjesnik pjeva i o drugim svecima i sveticama po pučkom predlošku. Tako npr. koristi poslovicu o klimatskim mijenama u pjesmi „Sveta Kata“: „Sveta Kata snijeg za vrata...“ (Balog, 2007:42). Sve je u pjesmi vedro, poletno, bijelo. Smjenjuju se zimski krajolici: „...Iza nje su pejzaži / puni draži, / čisti kao iz praonice. / Bicikli pred njom padaju u san, / bude se saonice...“ (Balog, 2007:42). U ovim stihovima prisutne su pjesničke figure npr. personifikacija (bicikli padaju u san, bude se saonice), poredba

(čisti kao iz praonice, spavaju k'o klade). Osim što otvara zimske radosti sveta Kata zaštitnica je znanja. Pjesma završava porukom: „...Čuva one koji smjeraju nešto / novo stvoriti. / Kata je lik takove svetice / koja jedinice u dnevniku / ispravlja u petice“ (Balog, 2007:44).

„Sveta Lucija“ je pjesma o sv. Luciji, zaštitnici očiju, vida ili na hrvatskom jeziku Svjetiljčici. „Lucija sveta / jedna je krasna teta. / Neobične moći su u nje. / Ona pazi da ti u oko / ne padne trunje, / da ti kad jurcaš / i glavinjaš ljeti, / mušica ili helikopter / u oko ne uleti...“ (Balog, 2007:45). Pjesma je iskričava, dinamična, vedra. Ljepoti pjesme pridonose pjesničke figure: atributi (krasna, neobične), personifikacija (da bi se bojama i oblicima družio), a nije izostala ni rima (sveta-teta, ljeti-uleti). Završna poruka pjesme izrečena je na kraju: „...Ali ni sveta Lucija / neće ti moći pomoći / dopustiš li / da ti prašinu bacaju / u oči“ (Balog, 2007:45). Zaključak je jasan: mladi čitatelji moraju voditi računa da od njih ne prave drugi budalu.

Pored pučkog prikaza zbirka *Pusa od krampususa* ima i širi biblijski predložak u kojem književnik Zvonimir Balog duhovito predstavlja djetetu kršćanske pojmove i osobe o kojima ono čuje u svakodnevnom životu (Hranjec, 2003).

Naslov pjesme „Sveti Ivan Krstitelj“ ukazuje na samu temu pjesme. Pjesnik nam u prve tri strofe opisuje mjesto, način života i izgled propovjednika sv. Ivana Krstitelja. „Propovjednik sveti Ivan / u pustinji je judejskoj živio.../...Poput hipija život je provodio...,/...divlji med i skakavci / bili su mu jedino jelo...“ (Balog, 2007:30). Koristi pritom poredbe (zrcima pijeska kao prosutom biserju divio, poput hipija život je provodio itd.), ponavljanja (kao što to), rimu (živio-divio, provodio-vodio itd.). U završnoj strofi je poanta pjesme: „...Lunjao je i samo što nije brstio. / Poznat je po tome što je / Isusa, kad je bio dječak, / polio vodom iz rijeke Jordan / i tako ga krstio“ (Balog, 2007:30).

Tema pjesme „Djevica Marija“ identična je naslovu. Pjesnik piše o Majci Božjoj na suvremen, duhovit način, vedro, prpošno, prilagođeno djeci. Osjetna je ljubav, nježnost i poštovanje prema Svetoj Obitelji. Prisutan je tu i žargonski izraz (petljao) i rima (okućila-zarućila, Marijom-stolarijom itd.). I na koncu pjesme poruka: „...Zar je onda čudno što je dijete, / koje se na takav način rodilo, / koje je Josip posinio, / površinom vode hodilo / i druga čuda samo činilo?!“ (Balog, 2007:31).

U biblijski predložak spada i pjesma „Isus“. Zvonimir Balog se u njoj tematski osvrće na Isusa i njegovo čudotvorje. Njezini prvotni i završni stihovi glase: „Isus je bio čudotvorac / koji je mogao učiniti da patnik / prestane patiti.../...Može ti izliječiti ruke, / pamet i oči / pod uvjetom da i sam nešto poduzmeš. / Da vjeruješ u svoje / kao i njegove moći“ (Balog, 2007:29). Zaključak je jasan: jaka vjera spašava, no i sam pojedinac mora poduzeti nešto za svoju dobrobit.

Iz Balogovih stihova progovara njegovo duhovito, istinito i duboko promišljanje i stav prema Božjem sinu Isusu Kristu. Vidljiv je njegov filozofski odnosno teozovski pogled na svijet (Hranjec, 2003). Jako dobro o tome govori njegova antologijska minijatura „Tvorac je golem“: „Tvorac je tako golem / da u misao / ne stane. / Da iz sna viri. / Da u čuđenje / ne stane./ Da dva čuđenja / nisu dovoljna./ Srce vjernika / tek mu je / po mjeri“ (Balog, 2007:122).

Pjesma predstavlja pravu umjetnost riječi. S malo riječi pjesnik je puno toga izrekao. Ona je prava dječja, i formom i leksikom, a opet silno znakovita i simbolična, duboko misaona. Bog je izvan granica misli, sna i čuđenja. Bog jest beskraj, beskonačnost. On je izvan i iznad čuđenja. U završnim stihovima je poanta pjesme: Bog caruje u čovjekovom srcu, vjerničkom srcu koje ga osjeća i prihvaća. Drugim riječima Bog nije nedohvatljiv, nepoznatljiv, on prebiva u vjernicima ako oni to žele. Ova Balogova pjesma je jedna od najljepših pjesama o Bogu, namijenjenih djeci (Hranjec, 2003).

U pjesmi „Bog je čudo vida“ pjesnik govori kako se Bogu ne da ništa sakriti: „Božje oči ravne i kose / daleko i široko nose. / Kad Bog gleda desno, / on i lijevo vidi...“ (Balog, 2007:105). Posebno o tome govore završni stihovi pjesme koji su ujedno i njena poanta: „...Bog je čudo vida! / Od samih zjenica / je sazdan!“ (Balog, 2007:105).

Potom slijedi pjesma „Bog nas škica“. Nadovezuje se sadržajno na pjesmu „Bog je čudo vida“ sa žargonskim izrazom već u samom naslovu škica, fiksira, luka. Posebna je zbog animalističkih poredbi u drugoj strofi: „...Bog nas mjeri / očima zvijeri./ Očima tapira / nas fiksira./ Očima risa i vuka / nas luka“ (Balog, 2007:107). U trećoj strofi imamo pet ponavljanja na početku stiha (očima) i umjereniji ritam od središnje strofe. Pjesnik je ovom pjesmom približio Boga dječjem svijetu.

Božjem oku ne da se ništa sakriti. O tome progovara i pjesma „Bog može vidjeti iza ugla“. Zanimljivo je, djeci prihvatljivo kako se u prvoj strofi pjesme bezbrojne oči Božje uspoređuju s nogama stonoge. Poanta pjesme je po običaju u završnoj strofi: „...Što je najvažnije / Bog može vidjeti / iza ugla svaki prozor./ Bog je čudo./ Bog je teleprinter, / Bog je televizor“ (Balog, 2007:108). Ponavljanjem riječi Bog na početku stihova ističe se Božja sveprisutnost i svemogućnost.

„Bog je uvijek na mjestu zbivanja“, već samim naslovom pjesnik ukazuje na bit ove pjesme koja se i proteže cijelom pjesmom, a posebno u stihovima završne strofe: „...Bog je očevidac / svemu što se zbiva. / Zato i može znati kad tko laže, / mučka ili što prikriva“ (Balog, 2007:112).

Posebno su upečatljive pjesničke slike u pjesmi „Bog i kiša“: „Bog nas gleda kapima kiše / kad se kiša svodom njiše / poput kristalnog zastora...“ (Balog, 2007:115) Nakon metafore kojom upućuje na kišu u sljedećoj strofi personificira zemlju: „...Gleda nas kapima / što ih uzima zemlja / kad je žedna...“ (Balog, 2007:115). Na kraju ističe poantu: „...Bog i kiša / osoba su jedna“ (Balog, 2007:115). Drugim riječima, Bog i priroda su jedno.

Misaona ili kontemplativna pjesma jest pjesma „Bog je mnoštvo“. Svi smo djeca Božja, pa u toj strofi Balog poručuje: „...Sa svakim novorođenčetom / na svijet se pojavi novi / primjerak Boga...“ (Balog, 2007:116). Balog je i ovdje duhovit: „...Koliko ljudova / toliko bogova, / toliko božjih sudova...“ (Balog, 2007:116). Umjesto riječi ljudi koristi izraz ljudova, poigrao se riječima i na taj način približio se djeci koja često u svom izgovoru iskrivljuju pojedine riječi. Ponavljanjem riječi „koliko“ na početku pojedinih stihova ističe se mnoštvo. Pjesma je ritmična zahvaljujući rimi i ponavljanjima riječi. Bez Boga život nema smisla pa stoga i pjesnik poručuje: „...Sve dok imaš svoj / primjerak Boga, / ti si bogat, / nisi bijedan...“ (Balog, 2007:116). Bog živi u tebi i ti u njemu. „...Bog je mnoštvo, /što je teško shvatiti, / premda je jedan“ (Balog, 2007:116). Drugim riječima, Balog naglašava kako nam se Bog daje kako bi nas „ojačao“ krepošću svojom.

„...Bog je gorki korijen hrena, / slatki plod trešnje i duda./ Bog je tajna do tajne! / Čudo do čuda!“ (Balog, 2007:120). To su završni stihovi iz Balogove pjesme „Bog je modar“. Bog je savršenstvo, ljubav, istina (Biblija, 1990). To je još jedna Balogova pjesma nastala na temelju biblijskog predloška.

Pjesnik sljedeću pjesmu u zbirci naslovljava „Bog je što i njegovo djelo“: „Bog je poprimio izgled / djela svoga...“ (Balog, 2007:123). Ovo je još jedna misaona pjesma koja završava stihovima: „...Tko ga želi naći, / u sebi neka ga traži“ (Balog, 2007:123). Ukoliko smo u ljubavi, pomireni s Bogom u sebi ćemo ga naći (Biblija, 1990).

Bog je najbolji prijatelj u nevolji, vazda u pomoći o čemu govore i stihovi pjesme „Obrati se Bogu“: „...Gubiš li ravnotežu / ili čutiš da te dubine vuku, / obrati se Bogu, / pruži mu ruku“ (Balog, 2007:135).

Stihovi Zvonimira Baloga u pjesmi „Tvorac je ponešto i zaboravio“ glase: „...I ti stvori nešto / -što se Tvorac nije sjetio“ (Balog, 2007:137). Balog u tim stihovima poručuje mladom čitatelju da iza sebe ostavi traga.

U pjesmi „Bog“ dolazi do izražaja Balogova vjera. Duboka religioznost progovara iz te pjesme. Pjesnik je započeo pjesmu stihovima: „Bog je u svemu. / U zemlji, u zraku, u vodi./ Bog rijeku drži za ruku, / od izvora do ušća je vodi...“ (Balog, 2007:81). Pjesnik se u navedenim stihovima poslužio personifikacijom. Nadalje slijedi: „...Bog je podsjetnik životu, / njegov autor, / njegova metafora i kratica...“ (Balog, 2007:82). „...Onaj u koga Bog uđe, / više nije sam, / ne osjeća se tuđe...“ (Balog, 2007:87). „...Tko s Bogom liježe, / lakši ima san...“ (Balog, 2007:87) „...Bog je u tebi / koji u ova slova dubiš./ Pazi kuda i kako hodiš / da ga ne izgubiš!...“ (Balog, 2007:93). Balog ovom pjesmom poručuje da je Bog najveća vrijednost našeg života, da nam On pruža životnu snagu i optimizam, da nam daje stvaralački elan, radost i ljubav. Balog ističe da moramo cijeniti Božje darove, prvenstveno dar života. Cijela ova religiozno misaona pjesma puna metafizike namijenjena je skupnom recitiranju koje će u malim recitatorima još više probuditi svijest o veličini, značaju, sveprisutnosti, svemogućnosti i u prvom redu svepotrebitosti Stvoritelja u njihovim životima (Hranjec, 2003).

U Balogovom pjesničkom djelu, u pojedinim pjesmama dolazi do izražaja desakralizacija kao npr. u pjesmi „Raj“: „Raj je kažu na nebu / visoko, visoko / da ti se zavrti / Tamo kažu žive / samo dobri ljudi / poslije svoje smrti./...Jedini im je posao / što lebde, što lete./ U stopu ih prate anđeli / kao u vrtiću tete“ (Balog, 2007:59). Pjesnik Balog skida aureolu svetosti i nedodirljivosti sa svojih likova „spušta“ ih i „prizemljuje“ kako bi ih što više približio djetetu (Hranjec, 2003).

Desakralizacija dolazi do izražaja i u pjesmi „Anđeli puštaju crtiće“: „...Da ne bi bilo dosadno, / da rajanci ne prozijevaju, / anđeli im pričaju priče, / puštaju crtiće / i rajske pjesme pjevaju...“ (Balog, 2007:60). I u daljnjim stihovima pjesme pjesnik Balog povezuje nebesko, rajsko i ovozemaljsko: „...Raj i jest spoj vrtića / i staračkog doma...“ (Balog, 2007:60).

Književnik Zvonimir Balog dotaknuo se u svojoj zbirci i anđela čuvara u pjesmi „Anđeo“: „...Anđeo čuvar leprša nad nama / poput leptira, poput dresirane guske. / Kad se na me ljuti mama, / anđeo me spašava od sigurne pljuske...“ (Balog, 2007: 62). Pjesma na djeci pristupačan način govori o ulozi i značaju anđela čuvara. Pjesnik pred kraj svog kazivanja zaključuje: „...On zbog toga i postoji / da me za ruku vodi / da mi se što gadno na putu do kuće / ne dogodi...“ (Balog, 2007:62). U ovoj pjesmi također anđeo nije nedostupni nebeski lik, nego dio svakodnevnice (desakralizacija).

Krajem 19. st. u hrvatskom dječjem pjesništvu uglavnom se javljaju motivi vezani za crkvene blagdane Uskrs i Božić (Zalar, 1991). Spisatelj Zvonimir Balog u *Pusi od krampusa* također slavi dva najveća kršćanska blagdana Uskrs i Božić. U pjesmi „Uskrs“ s motivima Isusove muke daje prikaz nadnaravne patnje za otkup ljudskih grijeha da bi završnica pjesme kulminirala Isusovim uskrsnućem, čudom, ponovnim rođenjem. Poruka je više nego jasna: „...Čudotvorac je tako dokazao / da je i smrt za nj šala. / Da su istina i ljubav / jači od svih bezumnika / i njihovih zala“ (Balog, 2007:34).

Pjesma „Božić“ je pjesma koja govori o najradosnijem blagdanu u crkvenom kalendaru. Prožeta je motivima dobrih želja kao isticanjem moralnih vrijednosti: „...Zemlji je poželio da bude plodnija, / da više rađa...Obitelji je poželio čestitost / i svako blagostanje, / da bi bilo manje životnih tegoba, / da bi se na bolje promijenilo stanje...“ (Balog, 2007:35). Istaknuo je radovanje Božiću i skromnim božićnim darovima nekih davnih Božića i svoga djetinjstva. Završna pjesnička slika je slika božićnih jaslca s pjesnikom i drugim mlađim članovima obitelji kao glumcima. Poljubac, tople riječi kako spisatelj Balog naglašava posebno su grijale za božićnih zima.

Zvonimir Balog se u pisanju ove svoje zbirke pjesama služio pučkim i biblijskim predloškom. Osim toga u zbirci je u pojedinim pjesmama prisutna već prije

spomenuta desakralizacija. On je time želio poručiti malim čitateljima da sveci nisu nedodirljivi kako bi ih na taj način približio djeci i potaknuo ih na čitanje (Hranjec, 2003).

Balogove pjesme religiozne tematike razlikuju se od onih njegovih prethodnika. Nema u njihovim stihovima duhovitosti, neposrednosti, ni razigrane prpošnosti kao u Baloga. Ivan Filipović koji se javlja u drugoj polovici 19. st. varira teme iz katekizma i općeg domoljublja. Ljudevit Varjačić u svojim pjesmama hrvatstvo isprepliće s iskrenim zahvaljivanjem Bogu. Josip Milaković u svoju „Božićnu pjesmu“ iz zbirke „Božićnice“ pored obilja uskliknika kojima izražava ushit, unosi i vedrinu, makar njen nagovještaj, što je novost u stihovima nabožne tematike tog vremena (Hranjec, 2003). U pjesmama spomenutih pjesnika prevladavaju stihovi vrlo često prigodničarski, puni didaktike, moraliziranja, vjerskog poučavanja, patetični, deklamatorski (Zalar, 1991).

Pjesme ove zbirke čine otklon u tematskom pogledu Balogovog pjesništva (Pilaš, 1993). U ovoj svojoj zbirci književnik Zvonimir Balog je iskričavo i duhovito predstavio najčešće teme i osobe iz vjerskog, kršćanskog (katoličkog) života. Na taj način uspio je potaknuti dječje zanimanje za kršćanske istine (Hranjec, 2003).

7. ZBIRKA PJESAMA S TEMAMA I MOTIVIMA LJUBAVI

Teme i motivi ljubavi javljaju se u hrvatskoj dječjoj poeziji u 20. st. U hrvatskoj dječjoj poeziji najizrazitiji „dječji trubaduri“ bili su Stjepan Jakševac i Mladen Kušec. Motivi ljubavi u Jakševčevoj poeziji govore o buđenju prvih ljubavnih sanjarenja, o nesigurnim i zbunjenim pristupima dječaka djevojčicama, o nedužnim dodirima i ludoj sreći, o ljubomori i romantičarskim čeznućima u samoći. Jakševčevi motivi ljubavi su motivi naglašene stidljivosti i smetenosti u izricanju prvih ljubavnih simpatija. Isti je slučaj kod ljubavnih motiva Mladena Kušeca te ljubavnih očitovanja Dragutina Tadijanovića u ciklusu pjesama „Dani djetinjstva“ (Zalar, 1991).

U suvremenih dječjih pjesnika ima još primjera motiva ljubavi. To je npr. motiv čežnje za ljubavlju u pjesmi „Volio bih da me voliš“ Jure Kaštelana. U ljubavnoj zbirci za djecu i mlade *U mom filmu* Vlaste Vuk javljaju se motivi zanesenosti školskih dana (pjesma „Raspored sati“), motivi ljubavnog iščekivanja (pjesma „Uz telefon“), motivi zaljubljenih očiju (pjesma „Sudar“) itd. Na temu ljubavi pisali su i pisat će još mnogi dječji pjesnici.

7.1. ZBIRKA PJESAMA LJUBAV ZA POČETNIKE

Ljubav, ta vrlo značajna komponenta ljudskog življenja, stoljećima njegovana u „odrasloj lirici“, u dječju poeziju dugo vremena nije imala pristupa. Pedagoško dušebrižje isključilo ju je bojeći se da njezin afektivni govor ne ugrozi dječji odgoj, zaboravljajući da je sama šutnja nije mogla istjerati iz dječjih preokupacija. Neke ankete pokazuju da djeca već u predškolskoj dobi izražavaju međusobne simpatije i izmjenjuju prve ljubavne poglede... Taj podatak raspršuje svaku sumnju o postojanju ljubavnih simptoma i u djece (Zalar, 1991). „Dječji su pjesnici osjetili prazninu u prikazivanju te sfere života djece. Moderna dječja poezija želeći što više izraziti cjelokupnost djetinjstva, našla je i u toj domeni izvore nadahnuća i mogućnost krčenja novih staza“ (Zalar, 1991:150). Unutar hrvatske dječje poezije prvi ljubavni motivi javljaju se u 20. st. (Zalar, 1991). Moderni dječji pjesnici ne poznaju tabu tema: pjevaju i o prvim ljubavnim treperenjima i zanosima, buđenju i izražavanju prvih simpatija...“ (Zalar, 1991:19).

Književnik Zvonimir Balog objavio je svoju zbirku pjesama na tu temu pod nazivom *Ljubav za početnike*, potpuno neovisno od svojih prethodnika. „Ljubav je najviši smisao života, njegovo razigrano proljeće i bremenita vesela jesen. Najsvetija je i najuzvišenija igra koja nas može učiniti sretnima, povratiti samopouzdanje, dostojanstvo, volju za rad i život, zato je ona najveće bogatstvo. Samo blizina ili osmijeh voljene osobe može nas učiniti beskrajno sretnima. Nedostatak osmijeha, bilo u kući, bilo u školi, može imati nesagledive posljedice. Jer bez ljubavi, bez nekoga koga ćemo voljeti i tko će voljeti nas, nemoguće je živjeti“ (Balog, 2007:6, 7).

Prvo izdanje zbirke *Ljubav za početnike* izašlo je 1991. godine. Do sada su izašla dva izdanja. Zbirka je podijeljena na devet poglavlja: „Za violinu pošlo gudalo“, „Držeći se za ruke“, „Poljupci su pupoljci iz kojih nastaju djeca“, „Daska više“, „Igra mame i tate“, „Što su suknje kraće to privlače jače“, „Ljubav bav, av“, „Ljubav drži kuću“ i „Don vrabac“. U njoj ima ukupno 106 pjesama. „U devet poglavlja put ljubavi kreće se od svemirskih prostora do glave i srca dječaka i djevojčica, preko pupanja tijela do školskih klupa, kroz nogavice hlača i niz rubove suknji, sve do zrele i kasne dobi kad ljubimo kao roditelji, bake i djedovi“ (Zalar, 2007:182).

Balogova zbirka o ljubavi jest nesebično vedro davanje, nježna omamljenost i uvijek iznova rođena optimističnost. On je ovom svojom zbirkom pokazao da se o ljubavi može pjevati radosno, duhovito pa i zafrkantski mada je istovremeno to vrlo složena i ozbiljna tema važna u životu svakog živog bića. U zbirci je prisutan i opjevan ne samo ljubavni zanos muškarca i žene, djevojke i mladića nego i ljubavni život životinja i biljaka pa čak i ljubavna igra neživog svijeta personificiranih predmeta i prirodnih pojava, pa i samih riječi. Pjesme Balogovog ljubavnog kanconijera povezuju tri ključne riječi. To su: ljubav, igra i šaljivi vedri prikaz. Balogovu zbirku karakterizira nesputan, zaigran i iznenađujuće šaljiv pristup predmetima, pojavama i osobama iz dječje okoline (Mihanović-Salopek i Zalar, 2007).

Pojedine pjesme zbirke obrađene su sadržajnim redosljedom unutar svojih devet poglavlja. Izbor je izvršen na ovaj način kako bi se ponudio što raznolikiji prikaz očitovanja ljubavi u različitim protagonistima i to ne samo kod ljudi, nego i kod životinja i biljaka, pa i personificiranih stvari.

„U svom duhovitom odnosu prema ljubavi Balog nas iznenađuje već prvim poglavljem „Za violinu pošlo gudalo“. Personificirane stvari u tom poglavlju odražavaju ljubavne parove“ (Mihanović-Salopek, 2007:176).

U pjesmi „Zaljubljeni atomi“ pjesnik zaključuje da svijeta ne bi bilo: „.../ da se neka čudna ljubav između tvari nije zbila /...“ (Balog, 2007:11). Pjesnik pjeva: „... Sve što puze, sve što gmiže / zbog ljubavi na svijet stiže...“ (Balog, 2007:11) i na taj način pjeva hvalospjev ljubavi. Potom gradira rađanje svijeta: „... Sve je u hipu propupalo, / sve je odjednom prostupalo, / proletjelo, prohodilo, / svijet se u trenu rodio, / život se u migu zgodio...“ (Balog, 2007:11). I na koncu neka svima bude jasno da: „...Iz ljubavi elektroni i protoni / oko jezgre se muvaju. / Tajnu života zapretani u tvari / brižno čuvaju“ (Balog, 2007:11).

Nadalje slijedi još jedna kratka pjesma na temu ljubavi personificiranih stvari „Ljubav stola i stolice“: „...i vidim, tako mi police, / stol se druži sa četiri stolice“ (Balog, 2007:16). Pjesma je neuobičajena, pisana u prvom licu, duhovita s parnom rimom, ritmična.

Slijedi ju na istu temu „Ljubav tanjura“: „Plitki i duboki tanjur / vole se na stolu javno / prije nego li stigne jelo glavno./ Kad se jede juha / i još nije vrijeme pilu, / plitki tanjur dubokom / sjedi u krilu“ (Balog, 2007:17). To je vedra, razigrana, duhovita rimovana pjesma. Pjesma počiva na personifikaciji stvari.

Zanimljiva je pjesma „Sunce i Zemlja“: „Sunce i Zemlja su dečko / i cura, / zato se Zemlja oko Sunca / stalno fura...“ (Balog, 2007:20). Vidljivo je kako su u njoj poosobljeni Zemlja i Sunce. Upotrijebljen je i žargonski izraz fura kao i rima (crti-vrti, šalje-dalje). Dana je slika Sunca i Zemlje kao zaljubljeničkog para punog topline i osjećaja: „.../ Sunce joj tople / poljupce šalje / i tako dalje“ (Balog, 2007:20).

Pravo malo ljubavno remek djelo je i pjesma „Stablo zemlju ljubi“. Govori o ljubavi stabla prema zemlji i zemlje prema stablu. Pjeva i o načinu iskazivanja te ljubavi: „...korijenom je dubi /...liže mu pete...“ (Balog, 2007:22). Kao rezultat njihove obostrane ljubavi: „...Ptica u krošnji / njihovo je dijete“ (Balog, 2007:23). Pjesnik sljubljuje sve što čini ovaj svijet.

U pjesmi „Suknje salate“ pjesnik slikovito i duhovito daje prikaz izgleda salate: „Salata nosi suknju / na suknji ,/ da ne bi bila uska...“ (Balog, 2007:23). U pjesmi su

prisutni žargonizam (ponjupaju), poredbe s etnografskim elementima: „...U njima sva je rokokokna / kao da je sa Suska...“ (Balog, 2007:23). Poletna je: „...Kao plesačice kan-kana / poredane u vrtu nastupaju...“ (Balog, 2007:23). Dinamičnosti pjesme doprinosi i rima (nastupaju-ponjupaju, voljeti-odoljeti). Na kraju pjesme pjesnik šaljivo zaključuje: „...Malo je ljudi / koji salatu neće voljeti./ Ako si muško,/ ni ti joj nećeš odoljeti!“ (Balog, 2007:23).

Zanimljiva je pjesma „Mreža koraka“: „Noge pletu mrežu koraka / da bi se život u nju ulovio./ Ruke zagrljaje i pozdrave vezu.“ (Balog, 2007:27). Svojom tematikom navodi na dublje promišljanje. Analizirajući pjesmu čitatelj može zaključiti da je život prolazan, čak i jezovit s tako malo svjetlosti i nježnosti. Tek tu i tamo udubljeni čitatelj može nazrijeti poneku svijetlu kap, nježnost.

Vedra pjesma „Izoštren mi je sluh“ na temu zaljubljenosti iz poglavlja „Držeći se za ruke“ privlači pozornost svojim onomatopejama (bubnja, zvoni, šuštanje), poredbom i duhovitošću posebno na samom završetku: „...Šuštanje njene suknje / čujem na daljinu / kao da prolaze kamioni“ (Balog, 2007:32). Preuveličavanje također doprinosi stvaranju jačeg stupnja zaljubljeničkog iščekivanja.

Na nju na temu zaljubljenosti se nadovezuje pjesma „Pamet mi je zatupljena“: „...u jednu točku, u njeno ime / sva je skupljena /...“ (Balog, 2007:33). Njezini su stihovi duhovito metaforični. „...Zbog nje su mi misli / na nulu očišane- / glup sam poput / lutke plištane...“ (Balog, 2007:33). Poznato je da zaljubljeni gube pamet pa je baš onako kako pjesnik u pjesmi zbori: „...Preko pustinje moždane kore / pružila se samo jedna vijuga...“ (Balog, 2007:33) i otuda i naslov pjesme.

Pjesma „Prvi ljubavni sastanak“ je životna i stvarna koja vraća čitatelje u školske dane: „Našli smo se nasamo / i, premda je bio mrak, / pred njom sam stajao mutav / kao pred pločom đak...“ (Balog, 2007:45). Predočava na šaljiv način sliku prvog ljubavnog sastanka kada su mladi u „blokadi“, zabetonirani (metafora), nespretni i smušeni. Drugim riječima, bez teksta, ili kako pjesnik kaže „usta srasla“.

„Prvi poljubac“ je pjesma iz poglavlja „Poljupci su pupoljci iz kojih nastaju djeca“. Govori općenito o važnosti i značaju svega prvoga u životu: prvi korak, prvi ples, prvo plivanje, prva putovanja, prve riječi, prvi dan u školi, prvi film, prva knjiga. I potom slijede poruke iz pjesme vezane za prve radnje u životu koje postaju bitna uporišta

svakog života „...na kojima stoji zgrada svijesti...“ (Balog, 2007:49). Pjesnik zaključuje pjesmu konstatacijom: „...S prvim poljupcem / u životu svakog klinca / počinje novo doba“ (Balog, 2007:50).

Iz istog poglavlja je i Balogova pjesma „Poljubac“ koja naglašava veličinu i značaj poljupca kojim se izražava ljubav toliko potrebna djeci u njihovom razvoju. Pjesničke figure poredbe su važne za ovu pjesmu: „...Djeca koju iz sna poljubac trže / progovore prije, prohodaju brže. / Ako ih uredno ljube mame, bake i tete, / kao ptice cvrkuću, / kao zrakoplovi lete“ (Balog, 2007:61). Zaključak je jasan: dijete okruženo ljubavlju sretno je i napredno dijete.

„Ljubav kao školski predmet“ mladenačka je pjesma iz poglavlja „Daska više“ sa žargonskim elementima (fore, ponore) i porukom o veličini i potrebi davanja i primanja ljubavi: „...Na prvome mjestu treba učiti / u školi kako se ljubi i kako voli, / kako se poljubac djevojčici daje, / kako da radost što dulje traje.“ (Balog, 2007:69). To bi doista trebao biti najvažniji školski predmet, značajna tema na satima razredne zajednice.

Pjesma „Ruka“ iz poglavlja „Igra mame i tate“ plemenita je i osjećajna: „...Kad pogladi voljena ruka / prestaje bol u duši, / nestaje muka...“ (Balog, 2007:97). Poanta je na kraju pjesme: „...Stoga bi trebalo / učiti u školi / kako pružiti ruku / onome tko nas voli“ (Balog, 2007:97). Vedra, rimovana (ruka-muka, školi-voli), pjesma puna topline i ljudskosti.

Pjesme poglavlja „Što su suknje kraće to privlače jače“ posebno su zanimljive i originalne. Suknje i hlače su personificirane (suknje=djevojke, hlače=mladići). U tim je pjesmama prisutna i blaga erotičnost, duhovitost i dinamičnost. Npr., u pjesmi „Suknja i hlače“ navodi se: „...Hlače će suknju slijediti, / kao četvrtak srijedu, / sve dok joj put ne prepriječe / i u sobu je uvedu“ (Balog, 2007:101).

„Kolebljive hlače“ pjesma iz istog poglavlja govori o kolebljivim mladićima koji zbog svoje nesigurnosti, ustrašenosti, kolebljivosti neće osvojiti nikad odgovarajuću djevojku. „...Kolebljive hlače za suknjom / se smucaju / sve dok se ne istanje, / dok se ne ofucaju“ (Balog, 2007:103).

Pjesma „Dobro krojene hlače“ govori o dobro odgojenom mladiću: „...Tek takove hlače / imaju pravo povesti suknju na sok / i na kolače“ (Balog, 2007:104).

U poglavlju „Ljubav, bav, av“ veličaju se u prvom redu život u dvoje, ljepota zajedništva. U pjesmi „Udvoje“ iz tog poglavlja pjesnik poručuje: „Ljepše su boje / kad se gledaju udvoje...“ (Balog, 2007:115). U njoj su prisutne i gradacije, odnosno neka vrsta novotvorenica: „...Borovi su borastiji, / trava travastija, / gore gornije, / more mornije...“ (Balog, 2007:115). Pjesnik je tim riječima dočarao kako je ljubav ta koja sve uljepšava.

Pjesma „Tehničke smetnje“ započinje stihovima: „Kad je netko zaljubljen, / uzalud sve, za sve je izgubljen...“ (Balog, 2007:116). Pjesma je duhovita, ritmična, s poredbama, životno istinita: „...Zaludu svjetovanja i očeve prijetnje, / to je nešto kao tehničke smetnje, / nešto kao kvar na odašiljaču / pa slike redom padaju i skaču...“ (Balog, 2007:116). Čak je tehnička terminologija ubačena u pjesmu što doprinosi njenoj duhovitosti i originalnosti. I za kraj poruka: „...Samo njena, bilo noću ili po danu, / uvijek čista blista na ekranu“ (Balog, 2007:116). Pjesnik je time iskazao kako je zaljubljeniku bitna samo njegova odabranica.

„Kako se pravi raspoloženje u dvoje“, jednostavno kako pjesnik kaže, da se sve radi zajedno: „... da jedno drugom pričaju priču, / da se oči u oči gledaju znojnih šaka / do počinka sunca, do prvog mraka“ (Balog, 2007:118).

Zvonimir Balog je pjesmom „Ljubav je kao gripa“ zaključio: „Ljubav prelazi s pokoljenja na pokoljenje /...kao oboljenje, / kao glavobolja, / kao gripa...“ (Balog, 2007:123). Pjesma je puna poredbi kao što je vidljivo iz duhovitog zaključka na svršetku: „...Prvi su znaci da se klinac / razbolio od ljubavi / što djevojčice štipa“ (Balog, 2007:123).

Poglavlje „Ljubav drži kuću“ govori o obiteljskom životu, pojedinim članovima obitelji i njihovim ulogama u njoj. U pjesmi „Mama i tata“ autor slikovito pojašnjava: „Gdje je mama, tu je i tata. / Tata je ulje, mama salata /...Jedno bez drugog, bez prozora je kuća. / Mama je zrak, a tata pluća /...ko sunce i zemlja / uzrok su života“ (Balog, 2007:133). To su metaforički stihovi koji veličaju roditelje, tvorce novog života.

U poglavlju „Don vrabac“ dolazi do izražaja ljubav između životinja. Kakve se vještine u njih skrivaju i kako mladunci iz ljubavi bivaju. Koliko je živih jedinki na

svijetu toliko je i različitih ljubavi. Raznovrstan ljubavni život životinja opisan je naturalističkim načinom, ali i šaljivo maštovitim viđenjem (Mihanović-Salopek, 2007).

Životna stvarnost progovara iz pjesme „Ljubav pijetla i koke“: „Da kokot koki / ne stane na leđa / ...nikad se pile iz jajeta / ne bi moglo izleći“ (Balog, 2007:142).

„Don vrabac“ vesela je, zafrkantska, zaigrana pjesma: „Kad je u granju, / vrabac misli na nju. / Stane li kraj žita, / za drugom pomahnita. / Spusti li se do pijeska, / u treću se zatreska...“ (Balog, 2007:143). Pjesmu upotpunjuje duhoviti završetak: „...Od prirode vrapcu je dato / da mu ljubav bude jato“ (Balog, 2007:143).

Balogova pjesma „Nije lako bubamarcu“ humoristična je u nabranjanju tolikih buba i snalaženju bubamarca: „Nije lako bubamarcu, / bubamarinu muškarcu, / između tolikih bubamara / iste boje, istih šara, / znati koja je njegova mara.“ (Balog, 2007:145). Prisutna je rima, određene igre riječima što doprinosi dinamičnosti pa je posve razumljivo da je pjesma uglazbljena.

„Kad je netko kit“: „U čemu je bit / kad je u pitanju kit / -mnogi će se pitati. / U tome što je kit tako golem / da more može od šale zakitati...“ (Balog, 2007:166). Duhovita novotvorenica „zakitati“ prisutna je u pjesmi. Pjesničke slike, poredbe, metafore doprinose vjernom prikazu njegove veličine: „...To je mesa toliki kontingent / da su ga istraživači / upisivali u karte / kao ploveći kontinent...“ (Balog, 2007:166). I na koncu pjesme nalazi se humorističnost na balogovski način: „...da mu nijedna kitica / ne može odoljeti. / Čim ga spazi, mora se u njega zaljubiti, / mora se u njega zavoljeti“ (Balog, 2007:166).

U šaljivoj pjesmi „Kad se raci žene“ pjesnik daje na duhovit način prikaz rakovih škara i naglašava koliko su one važne u njegovom životu. Škarama se bori za svoju račicu, osvaja ju, škarama ju brani. U pjesmi je prisutna pjesnička figura ponavljanja (rak-škare), kao i onomatopeja (škljocanje). Ima tu i personifikacije s metaforičnošću („kad se škaru sa škarama maze“). Završni onomatopejski stih „škljocanje se čuje“ uokviruje cjelokupni doživljaj pjesme.

Slijedi pjesma „Hobotnica“ neobično lijepe pjesničke slike: „...Hobotnica je tako stvorena / da je sva u zagrljaj pretvorena...“ (Balog, 2007:168). Prisutni su u pjesmi i žargonski izrazi kao npr. davež, ne zatreska. Nije izostala ni rima (čvrste-prste, hrle-grle), kao ni duhovitost najbolje izrečena Balogovom porukom na kraju pjesme:

„...Pazi kad plivaš / ponad morskog pijeska / da se hobotnica / u te ne zatreska“ (Balog, 2007:168).

Potrebno je izdvojiti zbog njihove posebnosti poglavlja: „Za violinu pošlo gudalo“, „Što su suknje kraće to privlače jače“ i „Don vrabac“. U prvom poglavlju opjevana je ljubav oživljenih stvari (stola i stolice, tanjura, atoma, protona, elektrona, cipela, gumbi) kao slično i u poglavlju s personificiranim suknjama i hlačama „Što su suknje kraće to privlače jače“. U poglavlju „Don vrabac“ dolazi do izražaja ljubav životinja (pijetla i koke, vrapca, rakova, hobotnice itd.). Ova poglavlja najbolji su primjeri da sve što na svijetu postoji ljubi na svoj način (Zalar, 2007).

Zvonimir Balog u izricanju prvih ljubavnih simpatija nije sputan, smeten, naglašeno stidljiv kao što je to slučaj kod pjesnika prethodnika Dragutina Tadijanovića (ciklus pjesama Dani djetinjstva) i Stjepana Jakševca te Mladena Kušeca pripadnika Balogove generacije, autora iste tematike (Zalar, 1991). „...Primjerice Jakševac i Kušec liriziraju ljubavno snatrenje i stidljivo očijukanje malenih...“ (Zalar, 1991:96) Mladen Kušec „...suzdržljiv je i gotovo spiritualan u izražavanju prvih erotskih buđenja i sanjarenja“ (Zalar, 1991:154). Naprotiv, pjesnik Zvonimir Balog je iskren, otvoren, slobodan. On je pokušao u malom čitatelju probuditi osjećaj divljenja prema ljubavi, a ukloniti nepotreban stid i preveliku tajnovitost. Njegov način u iskazivanju sentimentata je vedar, veseo, pa i zafrkantski. Prožet je humorom i igrivošću (Zalar, 2007).

Balogove pojedine pjesme zbirke *Ljubav za početnike* u kojima su glavni likovi personificirane stvari kao ljubavni parovi, originalne su i gotovo da ih ne nalazimo u drugih hrvatskih dječjih pjesnika. „Ako bismo u književnopovijesnom pregledu hrvatske književnosti za mladež potražili mogući uzor ili književnu tradiciju na koju se Balog naslanja, moramo zaključiti da takva usporedba ne postoji. Književnoumjetnički pristup i izraz kojima Balog stvara književnost za mladež potpuno je nov, samosvojan i neponovljiv ostvaraj“ (Mihanović-Salopek, 2007:177).

8. ZAKLJUČAK

Zvonimir Balog je hrvatski književnik, pjesnik i prozaist. Napisao je brojne zbirke pjesama za djecu, ali i stihove za odrasle. U pjesništvu za djecu obrađuje motive djetinjstva, zanimanja te religiozne teme kao i teme ljubavi, zaljublivanja, odrastanja.

U jednostavnim pjesmama iz zbirki *Nevidljiva Iva* i *Zlatna nit* razrađuje teme djetinjstva, prirode, obitelji. *Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu* i *Sto najzanimanja: što ću biti kad odrastem* obuhvaćaju teme različitih zanimanja i to onih svakodnevnih kao i onih koja pomalo iščezavaju ili tek dolaze. Pjesme predstavljaju materijal pogodan za razgovor s djecom predškolske dobi, ali i poticaj za brojne druge aktivnosti: recitatorske, dramske, literarne, likovne i glazbene. Pjesme zbirke su primjenjive i uz obilježavanje pojedinih dana kao npr. Dana očeva, Dana dječjih vrtića, kao i uz boravak na otvorenom prostoru.

U zbirci pjesama *Pusa od krampususa* dolazi do izražaja Balogova duhovnost. Opjevane su teme iz vjerskog života. Ova zbirka pjesama ima pučki predložak tj. vuče korijene iz naše kršćanske pučke tradicije, a ima i biblijski evanđeoski predložak. U pjesmama su prisutne kršćanske istine, dane suvremeno, blisko malim čitateljima odnosno slušateljima. Pjesnik je sam i ilustrirao zbirku. Pjeva o Tvorcu, Bogu kojeg približava djeci. Uvodni dio zbirke posvećen je krampusu, karnevalu, običajima predkorizmenog vremena. Potom slijede pjesme o pučkim svecima: Svetom Martinu, Svetoj Kati, Svetoj Luciji. Obilježena su u zbirci dva najveća crkvena blagdana Božić i Uskrs, kao i druge teme biblijskog predloška o Svetom Ivanu Krstitelju, Djevici Mariji i nadasve o Bogu, Stvoritelju. U zbirci je prisutna desakralizacija kojom Balog poručuje malim čitateljima da sveci, anđeli nisu nedodirljivi, o čemu najbolje govori i sam naslov poglavlja „I anđeli gledaju crtiće“. Na taj način približio ih je djeci i potaknuo ih na čitanje. Pjesme zbirke mogu se primijeniti u aktivnostima s djecom predškolske dobi i to prigodno uz blagdane Božić, Uskrs, kao i uz spomendane svetaca. To mogu biti glazbene, recitatorske, dramske, literarne ili likovne aktivnosti.

Pjesme zbirke *Ljubav za početnike* obrađuju temu ljubavi svih živih bića, ljudi i životinja, a i neživih personificiranih stvari. Pisane su duhovito, šaljivo, poletno, vedro, iskreno i otvoreno prema čitateljima. Pjesme zbirke mogu se koristiti u aktivnostima s djecom rane i predškolske dobi, npr. u razgovorima s njima uz obilježavanje

Valentinova. Balog ovom svojom zbirkom pobuđuje osjećaj divljenja prema ljubavi kao životnom principu.

Pjesničko stvaralaštvo Zvonimira Baloga otkriva djeci užitek slušanja poezije i potiče ih na dobrotu, ljubav, plemenitost, nesebičnost, razumijevanje, toleranciju i čitav niz kreativnih aktivnosti vezanih uz ta osjećanja.

9. IZVORI I LITERATURA

1. BALOG, Z. (1978.) *Nevidljiva Iva*. Zagreb: Mladost.
2. BALOG, Z. (1980.) *Zlatna nit*. Zagreb: Mladost.
3. BALOG, Z. (1986.) *Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu*. Zagreb: Školska knjiga.
4. BALOG, Z. (1990.) *Sto najzanimanja: što ću biti kad odrastem*. Zagreb: Mladost.
5. BALOG, Z. (2007.) *Pusa od krampusa*. Varaždin: Katarina Zrinski.
6. BALOG, Z. (2007.) *Ljubav za početnike*. Varaždin: Katarina Zrinski.

10. LITERATURA:

BALOG, Z. (1996.) *Izbor iz djela (priredio Zvonimir Diklić)*. Zagreb: Školska knjiga.

BALOG, Z. : *Staro k'o novo / Old as good as new* (20.11.-20.12.2015.),
(priredila Koraljka Jurčec Kos). Zagreb: Galerija Klovićevi dvori.

BIBLIJA (1990.), (glavni urednici Jure Kaštelan i Bonaventura Duda). Zagreb:
Kršćanska sadašnjost.

CRNKOVIĆ, M. i TEŽAK, D. (2002.) *Povijest hrvatske dječje književnosti: od početaka do 1955.godine*. Zagreb: Znanje.

HRANJEC, S. (2006.) *Pregled hrvatske dječje književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.

HRANJEC, S. (2003.) *Kršćanska izvorišta dječje književnosti: priručnik za studente i učitelje*. Zagreb: Alfa.

JAVOR, R. (2007.) *Balog: monografija*. Varaždin: Katarina Zrinski.

JAVOR, R. (2003.) *U povodu objavljivanja zbornika Poezija i djetinjstvo*. U R. Javor (ur.), *Poezija i djetinjstvo*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba: Hrvatski centar za dječju knjigu: Hrvatska sekcija IBBY-a, str. 5.

MIHANOVIĆ-SALOPEK, H. (2007.) *Balogova mreža vidljive i nevidljive ljubavne igre*. U: Balog, Z. *Ljubav za početnike*. Varaždin: Katarina Zrinski, str.175.-178.

NAZANSKY, B. (2016.) *Što ću biti kad odrastem?* Zagreb: Mozaik knjiga.

PILAŠ, B. (2004.) *Raspršena vrela književnih djela*. Zagreb: Školska knjiga.

SABOLEK, P. (1994.) *Čovjek s tristo zvanja*. Čakovec: Comex.

SKOK, J. (2007.) *Izvori i izbori iz hrvatske dječje književnosti*. Varaždinske toplice: Tonimir.

ZALAR, D. (2007.) *Ljubav za početnike*. U: Balog, Z. *Ljubav za početnike*. Varaždin: Katarina Zrinski, str. 179.-184.

ZALAR, I. (1991.) *Pregled hrvatske dječje poezije*. Zagreb: Školska knjiga.

ZALAR, I. (2008.) *Književni portreti hrvatskih dječjih pisaca*. Zagreb: Dora Krupićeva.

SAŽETAK

U radu je navedena biografija Zvonimira Baloga s naglaskom na njegova brojna književna i likovna djela. On je najnagrađivaniji hrvatski dječji pisac. Analizirane su pjesme s motivima djetinjstva iz zbirki *Nevidljiva Iva* i *Zlatna nit*. U nastavku su interpretirane odabrane pjesme s motivima različitih zanimanja iz zbirki *Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu* i *Sto najzanimanja: što ću biti kad odrastem*. Obrađene su i pjesme s religioznim motivima iz zbirke *Pusa od krampusa* kao i pjesme s motivima ljubavi iz zbirke *Ljubav za početnike*. U radu dolazi do izražaja humorističnost, duhovitost, igrivost Balogove poezije. Odabrane pjesme su promatrane s obzirom na mogućnost dječje recepcije.

Ključne riječi: Zvonimir Balog, dječja poezija, motivi djetinjstva, motivi zanimanja, religiozni motivi, motivi ljubavi, humorističnost

SUMMARY

The final paper includes the biography of Zvonimir Balog with an emphasis on his numerous literary and arts work. He is the most rewarded Croatian children's writer. In the paper the poems from his collections *Nevidljiva Iva (The Invisible Iva)* and *Zlatna nit (The Golden Thread)* with the childhood motifs have been analysed. The analysis has been proceeded by the interpretation of the selected poems with motifs of various occupations from the collections *Pjesme sa šlagom ili šumar ima šumu na dlanu (Poems with Cream or the Forest Ranger holds the Forest in his Palm)* and *Sto najzanimanja: što ću biti kad odrastem (One Hundred Best Occupations: What will I Be when I Grow up)*. The poems with religious motifs from the collection *Pusa od krampusu (The Bogeyman's Kiss)* have been elaborated as well as the poems with love motifs from the collection *Ljubav za početnike (Love for Beginners)*. The paper puts the expression onto humour, wittiness and playfulness of Balog's poetry. The selected poems have been observed in relation to the ability of children's reception.

Key words: Zvonimir Balog, children's poetry, motifs of childhood, occupation motifs, religious motifs, love motifs, humour